

Natura 2000-handleplan 2016–2021

Skjern Å

Natura 2000-område nr. 68
Habitatområde H61

Kolofon

Titel: Natura 2000-handleplan 2016–2021- Skjern Å

Udgiver: Herning Kommune og Ringkøbing-Skjern Kommune.

År: 2017

Forsidefoto: *Skjern Å*, foto: *Herning Kommune*

Kort: © Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering, Herning Kommune, © Geodatastyrelsen

Må citeres med kildeangivelse.

Indholdsfortegnelse

Resumé.....	4
Baggrund	5
Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan	6
Behov for indsatser.....	8
Indsatser fordelt på aktør.....	9
Prioritering af den forventede indsats.....	10
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse.....	11
Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner	12
Bilag 2: Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan	18
Bilag 3: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag.....	19

Resumé

Handleplanen for "Skjern Å" beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021.

Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af disse og af en generel sikring og forbedring af områdets naturværdier.

Målet er at bevare og fremme de naturtyper og arter, som området er udpeget for at beskytte. Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper og arters levesteder: vandløb, surt overdrev, samt vandløbsarter, især laks, vandranke og en meget stor og udbredt bestand af grøn kølleguldsmed. Der vil i særlig grad skulle ske en indsats for naturtyperne "rigkær" og "surt overdrev" samt for arten vandranke.

Indsatsen i denne planperiode er rettet mod en sammenbinding af spredte naturtypeforekomster, pleje af overdrevene og hederne samt bekæmpelse af ikke-hjemmehørende arter.

Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem NaturErhvervstyrelsen.

Oversigtskort over Natura 2000-området Skjern Å. Rød streg angiver Natura 2000-områdets afgrænsning. Grå streg angiver kommunegrænser. Yderlig arealinformation kan findes på <http://miljoegis.mim.dk/spatialmap?&&profile=natura2000planer2-2016>

Baggrund

Miljøstyrelsen (tidligere Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning) har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2016–2021. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens [hjemmeside](#).

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Herning Kommune og Ringkøbing-Skjern Kommune på grundlag af Natura 2000-plan for Skjern Å.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages dog af Miljøstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Skovhandleplaner 2010-21 gælder således fortsat. Kommunerne og Naturstyrelsen er hver især ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af år 2021.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-område, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne drifts- og plejeplaner. Naturstyrelsen udarbejder selv Natura 2000-handleplan for egne arealer, og resuméer af disse planer kan ses i bilag 1.

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 1251 af 29. september 2016), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (lov nr. 425 af 18. maj 2016). For samtlige statslige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering. Handleplanerne har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i de miljøvurderede Natura 2000-planer. Da handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, har Herning Kommune og Ringkøbing-Skjern Kommune truffet afgørelse om, at der ikke er behov for en fornyet miljøvurdering.

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området. Indsætterne i området har centreret sig om at få etableret græsning på overdrev, rigkær og moser med potentiale som rigkær. Enkelte steder er der lavet rydning, inden græsning er etableret.

Tabel 1. Følgende projekter er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler:

Herning Kommune	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
	Etablering af græsning på overdrev	8,7 ha realiseret	5,8 ha realiseret
	Etablering af græsning på mose med potentiale som rigkær	2,3 ha realiseret	2,9 ha realiseret
	Etablering af græsning på tør hede	0	0,3 ha realiseret
	Rydning af opvækst på overdrev	0	1,1 ha realiseret
Ringkøbing-Skjern Kommune	Ingen		

Herudover bliver der for Herning Kommunes og Ringkøbing-Skjern Kommunes egne midler finansieret følgende inden for Natura 2000-området:

- Bekæmpelse af bjørneklo.
- Reduktion af skarvinduceret laksedødelighed.

Tabel 2. Følgende projekter er finansieret gennem landdistriktsmidler og er faciliteret af kommunerne:

Herning Kommune	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
	Pleje af græs- og naturarealer		Ca. 50 ha oplyst om ordningen
	Hegning	4,3 ha ansøgt 4,3 ha realiseret	Ca. 50 ha oplyst om ordningen
Ringkøbing-Skjern Kommune	Pleje af græs- og naturarealer		Kommunen har ved individuelle møder oplyst lodsejere om plejeordningen. Omfanget er ikke kvantificeret.

Herning Kommune har i 1. planperiode haft kontakt til forskellige lodsejere med henblik på at få etableret græsning eller foretaget rydning af arealer inden for Natura 2000-området. Samlet har der været dialog om pleje på ca. 50 ha. Der er realiseret pleje i form af nye hegn, græsning og rydning på ca. 10 ha privatejet areal. På de resterende 40 ha har der enten ikke været interesse fra lodsejerens side eller arealerne har været for våde til at græsning kunne etableres. Herudover er der etableret græsning på surt overdrev og potentielt rigkær som er ejet af Herning Kommune.

Der er ikke iværksat Life-projekter inden for Natura 2000-området.

Naturstyrelsen har i deres Drift og plejeplan for området redegjort for hvilke tiltag der er gennemført i 1. planperiode. Udsnit af drift og plejeplanen kan ses i bilag 1.

Natura 2000-planen for 1. planperiode beskrev en række retningslinjer. De retningslinjer der har været i anvendelse i perioden 2010-2015 er følgende:

- 1.3 De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje, og vandløb med vandplanter sikres gode fysiske forhold samt kontinuitet. Dette gøres via

vandplanen og vil samtidig begunstige forekomsten af grøn kølleguldsmed, de tre lampretarter samt laks og odder. Skovnaturtyperne sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i elle- og askeskov (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigheden primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.

- 1.4 Der sikres fortsat velegnede levesteder/voksesteder for grøn kølleguldsmed, damflagermus, laks og odder samt for vandranke.
- 2.1 Forekomsterne af surt overdrev og rigkær søges udvidet og sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.

I tabel 3 at kan man se en opsummering over indsatserne sammenholdt med de mål der blev sat i handleplan for Skjern Å 2010-2015. Samlet set er alle mål for planperioden opfyldt.

Tabel 3. Mål og gennemført indsats i 1. planperiode

Retningslinjer jf. natura 2000-plan 2010-15	Mål jf. Handleplan 2010-15 for handleplanmyndigheder			Gennemført indsats i perioden 2010-2015			Målopfyldelse (ja/nej)
	Herning Kommune	Ringkøbing-Skjern kommune	Naturstyrelsen	Herning Kommune	Ringkøbing-Skjern kommune	Naturstyrelsen ***	
2.1 rigkær	Op til 4 ha	0	0	5,2 ha*	0		ja
2.1 sure overdrev	Op til 10 ha	0	0	15,6 ha**	0		ja
1.3 drift og pleje	0	0	0	0,3 ha tør hede (4030)	0	0,5 ha tidvis våd eng (6410)	ja
1.4 laks	0	0	0	0	0	Etablering af gydebanke og fysisk vandløbsvariation	ja

*Omfatter etablering af græsning og rydning af opvækst på overdrev

**Omfatter etablering af græsning på potentielle rigkær

***Data stammer fra Naturstyrelsens Natura 2000 plejeplan for Skjern Å, kan ses her:

<http://naturstyrelsen.dk/media/209159/n68-skjern-aa.pdf/>.

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 68 Skjern Å, beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan kan ses i bilag 2, mens naturtyper og arter på udpegningsgrundlag fremgår af bilag 3. På baggrund af dette har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor igangsatte indsatser fra handleplanen for planperioden 2010-2015 ikke er gennemført i sin helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Tabel 4. Behov for forvaltningstiltag for naturtyperne*

Forventede forvaltningstiltag og metoder		Skøn over behov:	
		Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper*	Rydning af uønsket opvækst	Op til 3 ha	Op til 3 ha
	Forbedring af hydrologi		
	Græsning eller høslæt	Op til 10 ha	Op til 10 ha
	Afskrælning eller afbrænding		
Skovnaturtyper uden fredskovspligt*	Skovnaturtypebevarende drift og pleje		
	Urørt skov		
	Forbedring af hydrologi		
Skovnaturtyper med fredskovspligt**	Skovnaturtypebevarende drift og pleje		
	Urørt skov		
	Forbedring af hydrologi		
Sammenbinding af naturtyper	Surt overdrev	Op til 4 ha	Op til 4 ha
Ny habitatnatur	Surt overdrev	Op til 6 ha	Op til 6 ha
	Tør hede	Op til 2 ha	Op til 2 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner. Se bilag 1.

** Indsatsen videreføres fra sidste planperiode da de vedtagende skovhandleplaner gælder i 12 år, dvs. perioden 2010-2021.

Dele af Natura 2000-området er statslige arealer. Naturstyrelsen udarbejder forvaltningsplaner/driftsplaner for disse områder i overensstemmelse med Natura 2000-planen. Et resumé af disse planer findes i bilag 1.

Der henvises i øvrigt til Natura 2000-planerne, der kan ses på Miljøstyrelsens [hjemmeside](#).

Indsatser fordelt på aktør

I Natura 2000-planen indsatsprogram er der retningslinjer, hvor der er behov for en nærmere afklaring af, hvem der følger op på retningslinjerne, Det drejer sig om følgende retningslinjer hvor kommunerne har ansvaret:

- Der sikres sammenhæng mellem forekomster af rigkær og sure overdrev med henblik på at gøre arealerne mere robuste overfor at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer og for at bidrage til etablering af større driftsenheder.
- Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.
- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtypen *tør hede* med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.

Det kan både være handleplanmyndighederne og offentlige lodsejere, der skal følge op på retningslinjerne i Natura 2000-planen (bilag 2). Tabel 5 angiver den aftalte opgavefordeling handleplanmyndighederne imellem.

Tabel 5. Fordeling af opgaver handleplanmyndighederne imellem

Indsats	Handleplanmyndighed		Offentlig lodsejer	Total	
	Herning Kommune	Ringkøbing-Skjern Kommune	Naturstyrelsen		
Ny habitatnatur/ forbedring af tilstand i eksisterende habitatnatur	Rydning af uønsket opvækst på tør hede	Op til 3 ha	0 ha	3,0 ha	Op til 6 ha
	Græsning eller høslæt på tør hede, surt overdrev og rigkær	Op til 10 ha	0 ha	6,7 ha	Op til 16,7 ha
	Rydning af opvækst på surt overdrev			5,6 ha	5,6 ha
	Bekæmpelse af problemarter – Surt overdrev			6,7 ha	6,7 ha
	Slåning uden fjernelse – surt overdrev			1,4 ha	1,4 ha
	Græsning - tør hede			3,0 ha	3,0 ha
	Bekæmpelse af problemarter – tør hede			3,0 ha	3,0 ha
	Slåning uden fjernelse – tør hede			3,0 ha	3,0 ha
	Rydning af opvækst på – tidvis våd eng			0,6 ha	0,6 ha
	Græsning – tidvis våd eng			0,8 ha	0,8 ha
	Bekæmpelse af problemarter – tidvis våd eng			0,8 ha	0,8 ha
	Slåning uden fjernelse – tidvis våd eng			0,8 ha	0,8 ha

Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2016-2021 har fokus på:

- Sikring af naturpleje
- færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2009-2015
- sammenhæng i naturen
- levesteder for ynglefugle og bekæmpelse af invasive arter.

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se tabel 4 og 5). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

I Herning Kommune forventes det at lodsejere med særligt sårbare naturtyper som trænger til pleje vil blive oplyst om mulighederne for pleje af deres naturarealer. Kontakten forventes at ske ved direkte henvendelse, med information om støtteordninger og plejemuligheder. Kontakten vil ske løbende i hele planperioden.

Ringkøbing-Skjern Kommune har få kommunale og private arealer hvor der i dag ikke er pleje. Derfor vil der i denne planperiode ikke igangsættes nye indsatser.

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Herning Kommunes og Ringkøbing-Skjern Kommunes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i tabel 6, og i den forbindelse tager kommunerne en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 6 viser kommunernes plan for interessentinddragelse, men der kan ske ændringer hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 6. Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Kommune
Orientering af Grønne Råd om projektstatus	Kommunerne afholder møder 3-4 gange årligt	Hele planperioden	Herning Kommune og Ringkøbing-Skjern Kommune
Området indenfor Natura 2000-området i Herning Kommune, initiativer for rydning og græsning	Kontakt direkte til berørte lodsejere om muligheden for tilskud til hegning og græsning	Hele planperioden	Herning Kommune

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysisk bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner

Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode for Naturstyrelsens arealer (uddrag fra Naturstyrelsens plejeplan).

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 3 plejetiltag hvilket omfattede Græsning, rydning af opvækst samt afbrænding af hede i mindre omfang.

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede rydning og afgræsning på tidvis våd eng. Forud for græsningen er arealet ryddet for opvækst og hegnet. Alle materialer fra rydningsindsatsen er bortkørt bortset fra rodkager som ikke er opgravet. Der har været særlig fokus på at fjerne materialet for at mindske den organiske ophobning.

Hedearealerne er blevet brændt, slået og siden afgræsset med henblik på at forynge lyng og favorisere hedeplanter frem for græs via græsning.

I og omkring hængesækken er opvækst søgt ryddet for at sikre tilstrækkelig lyseksposering af hensyn til floraen.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel 7. Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015 for Naturstyrelsens arealer.

Gennemførte indsatser (antal)	4	Gennemførte indsatser (areal)	4,58	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0 ha	0 %

Tabel 8. Oversigt over konkrete indsatser der ikke er gennemført med begrundelse for Naturstyrelsens arealer.

Natur type	Naturtype navn	Plejemål	Plejetiltag	ha	Begrundelse for manglende gennemførelse
6410	Tidvis våd eng	Naturtype-bevarende pleje	Rydning af opvækst	1	Del af arealet kunne ikke hegnes og afgræsses grundet vanskelige terrænforhold.

Tabel 9. Oversigt over ikke-planlagte indsatser der er gennemført, som gavner arter eller naturtyper i udpegningsgrundlaget for Naturstyrelsens arealer.

Natur-type	Natur-typenavn	Plejemål	Plejetiltag	ha	Begrundelse for gennemførelse af ikke planlagt plejetiltag
6410	Tidvis våd eng	Naturtype-bevarende pleje	Rydning af opvækst	0,5	Grundet tilgroning med pil.
Art (navn)	Artstiltag	Begrundelse for gennemførelse af ikke planlagt artsplejetiltag			
Laks	Etablering af gydebanker og fysisk vandløbsvariation.	Der var ikke planlagt etablering af gydebanker, stenbunker og store stenforarterne laks og havlampret, der var nævnt i indsatsprogrammets konkrete retningslinjer. På grund af et samarbejde med Danmarks Center for Vildlaks og frivillige, viste der sig dog mulighed for at etablere nye gydebanker, stendynger samt udlægning af store sten der gavner arternes levestandard.			

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning på Naturstyrelsens arealer.

Generelle bemærkninger

Indsatsen har overordnet set vist sig værende effektiv når plejen følges op med afgræsning på lysåbne naturtyper. Plejetiltag der ikke kan følges op med græsning har således kun begrænset langsigtet effekt grundet efterfølgende tilgroning.

Konkrete erfaringer

- Afbrænding af hede med efterfølgende afgræsning eventuel suppleret med ét årlig slæt har vist sig værende nyttig ift. fremme af hedearealer. De dele af heden som kan afgræsses vil også fremadrettet blive afgræsset.
- Rydning af opvækst på hængesæk har vist sig værende utilstrækkelig idet de ikke grundet forholdene kan følges op af græsning. Rydningen vil fremadrettet og om muligt tage udgangspunkt i at trække træer og buske op med rod og ikke som udført ved nedskæring.
- Græsning har på tidvis våd eng, efter rydning, vist sig værende effektivt ift. til at begrænse tilgroning med primært pil. Dog skal nedskæringen følges op med endnu en mindre nedskæring af oversete småtræer og andet som har overlevet nedskæring og afgræsning.

Mål og plejetiltag

Skjern Å ligger i en ca. 8 km bred ådal, som blev dannet efter sidste istid af smeltevand fra den østlige isbræ. Åen er Danmarks vandrigeste vandløb og afvander 11 % af Jylland. Den udspringer nord for Vejle og løber mod vest og udmunder med delta i Ringkøbing Fjord. Langs åen findes arealer med overdrevs-, hede- og rigkærsvegetation. Skjern Å er et område af stor betydning på grund af forekomsten af den nationalt sjældne og globalt truede planteart vandranke, Skjern Ålaksen, der er den sidste rest af den population, der stammer fra istiden, samt forekomsten af Odder og Grøn Kølleguldsmed.

Særligt gælder det forhold at fugledirektivområde F43, der planlægningsmæssigt behandles i plejeplanen for N69 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen, strækker sig helt op i Skjern Enge til aksen Ganer å / Tarm Bybæk. Artsplanlægningen for hele F43 foretages i plejeplanen for N69.

Naturstyrelsens arealer består hovedsageligt af store sammenhængende ferske engarealer, der græsses i sommerhalvåret. Dog med en variation af naturtyper da området også rummer lyngklædte hedearealer, overdrev, rørskove og mindre moseområder med småsøer og pilekrat og i øvrigt åbne vandflader heriblandt ikke mindst den genslyngede Skjern Å. Da arealerne er naturgenoprettede i forbindelse med Skjern Å-

projektet, som blev afsluttet i 2003, er kun nogle få hektar registreret som habitatnaturtyper. I gennemsnit græsser ca. 800 kreaturer og et mindre antal heste og får i området.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til Natura 2000-planen. På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen.

Lysåbne naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
6230	Surt overdrev	13,8
4030	Tør hede	6,4
6410	Tidvis våd eng	4,4
7140	Hængesæk	0,8
Hovedtotal		25,4

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i de følgende tabeller:

- Lysåbne naturtyper

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
	Naturtype	Målsætning	Total	
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	6,9
			Naturtypebevarende pleje	6,9
	4030	Tør hede	Sikring af naturtypen	3,2
			Naturtypebevarende pleje	3,2
	6410	Tidvis våd eng	Sikring af naturtypen	3,5
			Naturtypebevarende pleje	0,9
	7140	Hængesæk	Sikring af naturtypen	0,8
	Total			25,4

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)						
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total	
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Rydning af opvækst	Nyt	5,6	
			Græsning	Eksisterende	6,7	
			Bekæmpelse af andre problemarter	Nyt	6,7	
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Nyt	1,4	
	4030	Tør hede	Græsning	Eksisterende	5,3	
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	3,0	
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Nyt	3,0	
	6410	Tidvis våd eng	Rydning af opvækst	Eksisterende	3,0	
			Græsning	Nyt	0,6	
			Bekæmpelse af andre problemarter	Eksisterende	0,8	
			Slåning - d.v.s. uden fjernelse af det afslåede	Nyt	0,8	
			Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	0,8	
	7140	Hængesæk	Ingen indsats i planperioden	Eksisterende	2,6	
	Hovedtotal					41,1

Tabel IV: Planlagte enkeltstående plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	6230	Surt overdrev	Hegning	Eksisterende	5,6
			Rydning af bevoksning	Nyt	0,1
	4030	Tør hede	Hegning	Eksisterende	3,0
			Rydning af bevoksning	Nyt	0,2
	6410	Tidvis våd eng	Hegning	Eksisterende	0,8
			Rydning af bevoksning	Nyt	0,3
Hovedtotal					10,1

I tabel III og IV er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.

- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Særlig indsats for arter

Plejen af området lysåbne naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Særligt gælder at artsplanlægningen for F43, der strækker sig fra akse Ganer å/Tarm Bybæk og vestpå foretages i Plejeplanen for N69 Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen.

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og levesteder for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper og levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper og levesteder for arter er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.
- Det samlede areal og tilstanden af levestederne for laks, havlampret og flodlampret stabiliseres eller øges.

Bilag 2: Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan

Skjern Å ligger i en ådal, som blev dannet efter sidste istid af smeltevand fra den østlige isbræ. Åen er Danmarks vandrigeste og afvander 11 % af Jylland. Den udspringer nord for Vejle, løber mod vest og udmunder med delta i Ringkøbing Fjord. Langs åen findes arealer med overdrevs-, hede- og rigkærsvegetation. Skjern Å er et område af national og international betydning bl.a. på grund af forekomsten af den nationalt sjældne og globalt truede planteart vandranke. Verdens måske største bestand af vandranke findes således i den del af Sydlige Parallelkanal ved Skjern der fortsat findes efter gennemførelse af det store naturgenopretningsprojekt. Herudover yngler Skjern Å-laksen, som tilhører den oprindelige laksestamme, i hele hovedløbet. Odderen er udbredt langs hele vandløbet.

Skjern Å, er i den øvre del naturligt slynget, mens den nedre, vestlige del er præget af Skjern Å naturgenopretningsprojektet, der blev gennemført i 1999-2002. Vandløbet er på lange stræk et typisk vandløb med vandplanter og er levested for bl.a. laks, havørred, flod- og bæklampret. Desuden findes der i hele vandløbets hovedløb en fin bestand af guldsmeden grøn kølleguldsmed. Vandkvaliteten i Skjern Å og dets store tilløb er meget god, og der er fundet en lang række rødlistede smådyr, der er karakteristiske for de store rene vestjyske vandløb.

På de stejle skrænter langs vandløbet findes nogle fine forekomster af tør hede og surt overdrev bl.a. med forekomster af bredbægeret ensian og opret kobjælde. I de fugtige lavninger findes der rigkær og elle- og askeskov ses flere steder som galleriskov langs vandløbet.

Den nationale prioritering af indsatsen i 2. planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i 1. planperiode fastholdes og afsluttes, og der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer.

Indsatsprogrammets retningslinjer lyder således:

Generelle retningslinjer

- 1.1 Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
- 1.2 Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.
- 1.3 Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter.
- 1.4 Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.
- 1.5 For skovnaturtyper skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtelsen.
- 1.6 Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

Område specifikke retningslinjer

- 2.1 Der sikres sammenhæng mellem forekomster af rigkær og sure overdrev med henblik på at gøre arealerne mere robuste overfor for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer og for at bidrage til etablering af større driftsenheder.
- 2.2 Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.
- 2.3 Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtypen tør hede med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.

Bilag 3: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Natura 2000-området Skjern Å bestående af habitatområde H61. Den vestlige del af området omfatter tillige en del af fuglebeskyttelsesområde F43. Hovedparten af dette fuglebeskyttelsesområde ligger inden for Natura 2000-området Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen. Beskrivelse af udpegningsgrundlag og indsatser findes i Natura 2000-handleplan for Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen.

Tabel 10. Naturtyper på udpegningsgrundlaget 1*

Naturtype nr.	Naturtype navn	Handleplanmyndighed			I alt*
		Herning Kommune	Ringkøbing-Skjern Kommune	ha	km
3130	Søbred med småurter	0,3 km			0,3 km
3140	Kransnålalge-sø	1,0 ha		1,0 ha	
3150	Næringsrig sø	0,9 ha	0,6 ha	1,5 ha	
3160	Brunvandet sø	0,2 ha		0,2 ha	
3260	Vandløb**	35,8 km	29,1 km		64,9 km
4010	Våd hede		2,0 ha	2,0 ha	
4030	Tør hede	6,5 ha	3,4 ha	9,9	
6230	Surt overdrev	94,2 ha	18,6 ha	112,8 ha	
6410	Tidvis våd eng		5,5 ha	5,5 ha	
7140	Hængesæk	1,4 ha	1,8 ha	3,2 ha	
7220	Kildevæld				
7230	Rigkær	5,2 ha	0,2 ha	5,4 ha	
91D0	Skovbevokset tørvemose	3,2		3,2	
91E0	Elle- og askeskov	7,8		7,8	
I alt*				152,5 ha	65,2 km

* Omfatter ikke offentlige arealer hvor ejeren gennemføre Natura 2000-planen i egen drifts og plejeplan.

** §3-vandløb inden for habitatområdet uden de strækninger der går igennem NST-ejede arealer. Hvis der er privat ejerede arealer på den ene side og NST-ejede arealer på den anden side så er vandløbsstrækningen talt med.

Arter på udpegningsgrundlaget.

Grøn kølleguldsmed
Havlampret
Bæklampret
Flodlampret

Laks
Damflagermus
Odder
Vandranke

Der er foretaget en kortlægning og tilstandsvurdering af følgende naturtyper i Natura 2000-området:

Tabel 11. Naturtilstand/skovtilstand af kortlagte naturtyper*

Naturtype nr.	Naturtype navn	Naturtilstand					I alt*	
		I	II	III	IV	Ingen tilstand	ha	km
3130	Søbred med småurter	0,3						0,3
3140	Kransnålalge-sø		0,6	0,4			1,0	
3150	Næringsrig sø	0,1	0,9	0,5			1,5	
3160	Brunvandet sø	0,1	0,1				0,2	
3260	Vandløb**					64,9		64,9
4010	Våd hede		2,0				2,0	
4030	Tør hede		1,1	5,4	3,4		9,9	
6230	Surt overdrev	6,3	49,6	38,3	18,7		112,8	
6410	Tidvis våd eng	2,0	2,7	0,8			5,5	
7140	Hængesæk		1,8	1,4			3,2	
7220	Kildevæld							
7230	Rigkær		3,9	0,2	1,2		5,3	
91D0	Skovbevokset tørvemose		3,2				3,2	
91E0	Elle- og askeskov		7,8				7,8	
I alt*							152,5	65,2

* Omfatter ikke offentlige arealer hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egen drifts og plejeplan.

** §3-vandløb inden for habitatområdet uden de strækninger der går igennem NST-ejede arealer. Hvis der er privat ejede arealer på den ene side og NST-ejede arealer på den anden side så er vandløbsstrækningen talt med.